

A „Méhecske“

„Méhecske“ címen Szuboticán és környékén gazdasági szervezkedés indul, amely múlt hó 30-án tartotta alakuló ülését.

Termelő és fogyasztó szövetkezeetről volna szó, amelynek célja: azokat a bajokat, amelyek a mai termelési rend természetes függvényei, holmi polgári injekciókkal orvosolni. A megalakulásra felszólító „Felhívás a Gazdasági Szervezkedésre“ boncolgatja a termelési rendünkben mutatkozó bajokat és leszzegezi, hogy „viszonyaink napról-napra rosszabbodnak“ hogy ma már „a dolgozó polgárok létminimumát sem biztosítják“. Ez mind igen aktuális és helyes megállapítás, a tévedések ott kezdődnek, mikor a gyógymódra kerül a szó. Termelő és fogyasztó szövetkezettel akarja megoldani a mai krízist, amikor saját maga megállapítja, hogy a bajok oka: „a javak aránytalan elosztása“. Mennyiben segít a javak aránytalan elosztásán egy termelő és fogyasztó szövetkezet? Megállapítja azután ez a felhívás, hogy „a nagy fogyasztó munkástömegeink munkahiánya következtében megszüntek vásárlók lenni“. Hogyan segít most már egy termelő és fogyasztó szövetkezet a munkanélküliségen és hogyan emeli a munkástömegek vásárlóképességét? 50 dináros korlátozott felelősség melletti részvényekkel? Már maga ez a díj mutatja, hogy a termelő szövetkezet eleve kizárja tagjai sorából a munkásság széles tömegét s így a szövetkezés velük egyáltalán nem számol. Jó polgári alakulat ez, nagy és középbirtokosok számára és érdekeik védelmére. És minden alakulat, ami nem számol a dolgozók széles tömegeivel, végeredményben azoknak bőrére megy.

Népszerű könyvtár (Popularna Biblioteka). A Po-Bi kiadásában minden hónapban megjelenik egy-egy horvátnyelvű füzetecske mindenki számára hozzáférhető áron (2 dinár). A füzetek

célja tudományos problémák népszerű ismertetése. Rövid, áttekinthető és szigorú tudományosságuk mellett is a tömegek számára hozzáférhető módon tárgyalják a legkülönbefébb társadalmi kérdéseket — kezdve a legegyszerűbektől egészen az u. n. „exakt“ problémákig. A füzetek foglalkoznak a vallás, a nevelés társadalmi szerepével, a természet és a társadalomtudományok legkülönbefébb feladataival. Igyekeznek mindent a maga meztelen valóságában megvilágítani, a tudományokat a polgári tudósok félrevezető áltudományosságától lehernyőzni, hogy megmutassák azoknak igazi, az emberiséget szolgáló célját. Egyes füzetek nagyon szépen bemutatják, miként alakultak ki a társadalom fejlődése folyamán ennek felülepítményei: a különféle művészetek (zene, irodalom stb.), vallások, a civilizáció és kultúra, szem-előtt tartva az egyes társadalmak gazdasági berendezkedését, mint a kultúra és a civilizáció fejlődésének főfeltételét. Rávilágítanak arra, hogy a történelem alakulása nem nagy egyének akarától függ, hanem, hogy az a technika fejlettségével jelentkező osztályellentétek és harcok eredménye. Népszerűvé akarnak tenni minden tudományos problémát, hogy bemutassák, milyen könnyű és mégis milyen fontos, hogy a tömegek foglalkozzanak ezekkel a kérdésekkel és ne csak egy bizonyos osztály előjoga legyen azoknak ismerete.

A legutóbbi számok egyike *A világ gazdaság fejlődése (Razvoj svetske privrede)*, mely a krízisek fontos és mindenkit érdeklő kérdésével foglalkozik.

Nagyon kevés ember van tisztában a krízisek okaival annak ellenére, hogy mindenkit közvetve vagy közvetlenül érint. Nagyon sok téves fogalommal találkozni e kérdés körül, mert a tömegek ismeretei nem elégségesek, hogy meglassák a termelésben rejlő igazi okokat

és így felülnek a fasiszták állításainak, hogy a gazdasági válságot békeszerződések, gyarmati kérdések, túlnépesedés, vagy egyes államok, sőt fajok ellenséges magatartása okozzák.

Ez a tanulmány azonban világosan és egyszerűen bemutatja, hogy a krízisnek nem az a valódi oka, hanem a *relatív túltermelés*, azaz, hogy a tömegek fogyasztási lehetősége nem áll arányban a termelt áru mennyiségével. Mivel a termelés nem tervszerűen megy végbe, hanem minden tökéletes termelő a saját belátása szerint termel, nem számolva a tömegek vételképességével — beáll a krízis. A gazdasági válságok okozója tehát a mai tervszerűtlen termelési rendszer. A mai társadalomban a termelést nem a nép érdekei, hanem az egyes termelők haszna

határozza meg. A fogyasztók nem azért képtelenek felvenni a termelt árut, mert nincs rá szükségük, hanem mert az alacsony munkabérek és sovány fizetések miatt nem tudnak hozzájutni, bármily égető szükség is lenne rá. Így lehet azután az, hogy míg egyrészt a tömegek szűkölködnek, másrészt a termelők hatalmas árúmenyiségeket semmisítenek meg (pl. kávé, gabona), hogy megtartsák ezeknek árnyóját. A termelés és a társadalom ezen ellentmondása ütközik ki a tökéletes termelés mai világkrízisében, amit sem a békeszerződések revíziója, sem gyarmatok, vagy akár az egész globus felosztása — hanem egyedül a szocialista tervgazdaság küszöbölhet ki.

M. K.

KÖNYVSZEMLE

Sinclair Lewis: Ez nálunk lehetetlen. Sinclair Lewis új könyve teljes képét adja a fasizmusnak. Ez a könyv a közelmúltban történt, főként németországi események hatása alatt született meg és a totális fasiszta államideál amerikai híveinek elképzelt uralmát igyekszik bemutatni. Nem volt nehéz dolog a jóslás: az európai események bebizonyították, hogy a fasizmus minden államban, akár Európában, akár Amerikában egyforma: nem a haladást, hanem a reakciót szolgálja. Azonban az író két dologban nem adja tiszta képét a dolgoknak. Egyrészt, mert a dolgozó osztályok pártjait, szemléletét és vágyait feltűnően vulgáris szemmel látja és szinte csodálatos felelőtlenességgel mer elcsépelet közhelekre támaszkodni, másrészt a megoldást nem az összes antifasiszta erők összefogásában látja, hanem valami homályosan ábrázolt polgári ideológiában. Sinclair polgári író és ez nagyban befolyásolja világnézetét, azonban nem szabadna figyelmen kívül hagynia, hogy ma már nem demokrácia és zsarnokság, hanem osztályok

állnak szemben egymással és ebben a harcban a haladó polgárságnak a dolgozó tömegek mellett van a helye.

A regény címe: „Ez nálunk lehetetlen”, intés. A legtöbb országban, ahol még gyenge a fasizmus, már szinte unottak ezek a jelszavak: „ez nálunk lehetetlen”, „ez nálunk nem történhetik meg”. Azonban ez nem igaz. Minden lehetséges, minden megtörténhetik, ha nem nézünk vele szembe és nem akadályozzuk meg győzelmét.

Illyés Gyula: A puszták népe. Illyés könyvét a polgári kritika meglepetéssel és szörnyűkódéssal fogadta. Úgy látszik, addig hallgatott bizonyos tényekről, míg teljesen meg is feledkezett róluk. A tényeket, melyeket Illyés mint cselédivadék legilletékesebben bemutat és mint írásművész igazságként rákényszerít az olvasóra, nem lehetett ezúttal sem elhallgatni, sem kétségbevonni.

Az iskolában tanított szabadságszerető, önérzetes, hazafias magyar nemzettől persze, tényleg meglepően különbözik az a kép, amelyet Illyés fest a nagybirtokosok